Δύο νέα παιδιά, ὁ Λάνς Γκέστ καὶ ἡ Κάθρην Μαίρη Στιούαρτ στὴν ταινία «Ο τελευταίος μαχητής τῶν ἀστρων».

Η Εβδομη Τέχνη

Επιστημονική φαντασία στίς ταινίες

Ο Μαξιμίλιαν Σέλλ παίζει στόν «Μεγάλο Πέτρο»

Οἱ ταινίες ἐπιστημονικῆς φαντασίας εἶναι τῆς μόδας καὶ φαίνεται ὅτι ἀποδίδουν οἰκονομικά, ὅσο κι ἀν οἱ παραγωγές τους εἶναι πολυδάπανες. Ετσι γυρίστηκαν πρόσφατα ἄλλα δύο φίλμ αὐτοῦ τοῦ εἴδους πού διαφημίζονται σάν ἐντυπωσιακά.

Τό πρώτο τιτλοφορεῖται «Ντιούν» καὶ θεσίζεται σέ μιά ὁμώνυμη σειρά βιβλίων πού ἄρχισαν νά κυκλοφοροῦν πρίν 20 χρόνια στήν Αμερική, σημείωσαν μεγάλη ἐπιτυχία, μεταφράστηκαν σέ 14 ξένες γλώσσες καὶ ἀναμενόταν ὅτι κάποιος παραγωγός θά ἔδειχνε ἐνδιαφέρον. Τό ἐνδιαφέρον τό ἔδειξε ὁ Ντίνο Ντέ Λασουρέντις πού τό ἀνέθεσε στό σκηνοθέτη Ντέηβιντ Λύντς (προηγούμενη ταινία του ὁ «Ανθρωπος ἐλέφαντας»).

Ποιά εἶναι ἡ ὑπόθεση τῆς σειρᾶς πού συγγραφέας της εἶναι ὁ Φράνκ Χέρμπερτ; Πρόκειται γιά ἕνα παραμύθι μέ πολλά στοιχεῖα «ἐπιστημονικά» καὶ μέ πολλά δάνεια ἀπό ὀνόματα τῆς δικῆς μας περιοχῆς. Ετσι ἡ ἥρωας τοῦ ἔργου ὀνομάζεται Παύλος Ατρείδης καὶ ὁ μεγάλος «κακός» εἶναι ὁ αὐτοκράτορας Πατισάχ. Ελληνο-τουρκική ἀναμέτρηση, λοιπόν, ἀλλά σ' ἕνα φαντστικό κόσμο. Η ὑπόθεση ξετυλίγεται σέ τέσσερις πλανήτες, ἀλλά τό μεγαλύτερο μέρος στόν Αράκη (πού ἀλλιώς λέγεται καὶ «Ντιούν»), ἀπου ὁ Ατρείδης ἑνώνεται μέ τούς Φρέμεν καὶ τά στρατό τους πού ἐξουσιάζουν τίς ἀνεμοθύελλες, γιά νά καταθάλει τόν Πατισάχ. Παράλληλα, μάς δίνεται ἡ οἰκονομική καὶ οἰκολογική καταστροφή τοῦ πλανήτη πού προκαλεῖται ἀπό τή Μελάνθη. Γυρισμένο στό Μεξικό, στήν ἐρημό του, τό φίλμ χαρακτηρίζεται ἀπό ἐντυπωσισκές εἰκόνες, πού πολλές ὀφεῖλονται σέ ἀπίθανα τεχνικά ἐφφέ. Στόν τομέα αὐτόν χρησιμοποιήθηκε, ἀπό τόν Λαουρέντις, ὁ Κάρλο Λαμπάρντι, πού εἶχε δημιουργήσει τό ἐφφέ στίς ταινίες «Κίνγκ Κόνγκ» καὶ «Εξωγήινος».

Τά «Ντιούν» εἶναι ἕνα φίλμ πού δείχνει μέ τήν πρώτη ματιά περιπέτεια, ἀλλά στό βάθος εἶναι μιά ἱστορία μέ συγκινησιακή καὶ φυσική ὑφή. Τό πρόβλημα, βέβαια, ἦταν πώς θά χωραύσαν οἱ ἑκατοντάδες σελίδες τοῦ βιβλίου σέ ἕνο δίωρο φίλμ, ἀλλά αὐτό φαίνεται ὅτι τά πέτυχε ὁ σκηνοθέτης, σέ σημείο πού ἀ συγγραφέα τοῦ βιβλίου νά παραδεχτεῖ ἀτι ἡ ἀπόδοση ἦταν τέλεια.

Οἱ Εβοις ξαναγυρίζουν

Θυμάστε τούς Εβοκς; Ηταν ἐκείνη ἡ περίεργη φυλή, τά μικράσωμα πλάσματα πού ζοῦσαν στό δάσος Σελήνη τοῦ Εντορ στό φίλμ «Η ἐπιστροφή τοῦ

Μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἀναδρομικῆς ἔκθεσης

Ζωγράφος τῆς «ἠρεμίας» ἦταν ὁ Γιώργος Παραλῆς

Στή σειρά ἀναδρομικῶν ἐκθέσεων, πού ὀργανώνει τό «Βαφοπούλειο», παρουσιάζονται τώρα ἔργα τοῦ Γιώργου Παραλή, τοῦ ζωγράφου τῆς ἠρεμίας, πού ξεκίνησε ἀπό τή Χαλκιδική (γεννήθηκε στόν Πολύγυρο τό 1908) ἀλλά ἔζησε καὶ δημιούργησε στή Θεσσαλονίκη. Μαζί μέ τόν Ρέγκο καὶ τόν Λεφάκη, ἦταν οἱ πρώτοι εἰκαστικοί καλλιτέχες πού ζωντάνεψαν - καὶ θεμελίωσαν - τήν καλλιτεχνική ζωή τῆς πόλης στόν τομέα τους.

Η ἀναδρομική ἔκθεση Παραλή μάς δίνει τήν εὐκαιρία νά διαπιστώσουμε ἀκόμη μιά φορά τή σημαντικότητα τοῦ ἔργου του καὶ νά παρακολουθήσουμε, ἀναδρομικά πιά, τή θαυμαστή ἐξέλιξή του, πού ἔμεινε πάντα στό χῶρο τοῦ εἰκονικοῦ, ἀλλά μέ τή δική του πρασωπική σφραγίδα δημιουργίας. Στό χρόνια πού ζοῦσε ἀνάμεσά μας (πέθανε τό 1975) παρακολουθούσαμε τίς ἐκθέσεις του, τό διαδοχικά στάδια τῆς δουλειάς του καὶ ἐκτιμούσαμε πόντα τόν ἤρεμο τρόπο πού μετέθαινε ἀπό τό ἕνα στό ἄλλο στάδιο τῆς δημιουργίας του. Τώρα, θλέποντας τό ἔργο τοῦ συγκεντρωμένο, διαπιστώνουμε τή σημαντικότητα τῆς προσφορᾶς τοῦ Παραλή.

Η ἐργασία τοῦ Παραλή χωρίζεται συνήθως σέ τέσσερις πιό εὐδιάκριτες περιόδους. Στήν πρώτη περίοδο, πού καλύπτει τά χρόνια ὁπό τό 1937 μέχρι τό 1951, ὁ ζωγράφος δούλευε ὁποκλειστικά μέ λάδι καὶ εἶχε ὕφος ἀκαδημαϊκό, ἀπηχώντας τίς ἐπιδράσεις τῶν δασκάλων του στή σχολή καλῶν τεχνῶν, ὁπου φοίτησε στήν περίοδο 1928–1933. Τά θέματό του ἦταν ἀκρογιάλια, ἀρσανάδες, θυζαντινές ἐκκλησιές, ἀρχοντικά κλπ, ὅλα ἀπό τό θορειοελλαδικό χῶρο, ὁπό τή Θεσσαλονίκη, τήν Κασταριά, τή Βέροια, τό Αγιο Ορος, πού στάθηκε πηγή ἐμπνευσης γιά ὅλους τούς ζωγράφους ἐκείνης τῆς γενιάς. Ας σημειωθεῖ, ἄτι ἀπό τό 1937 ὁ Παραλῆς ἐργαζόταν στό κολέγια «Ανατόλια» ἀπου δίδασκε σχέδιο κι ὁκάμη ὁτι γιά πρώτη φορά ἐξέθεσε ἔργα του τό 1944, σέ μιά κοινή ἔκθεση μέ τόν Ρέγκο, τόν Λεφάκη καὶ τόν Βακαλά, πού ἐκείνο τόν καιρό, εἶχε δεθεῖ μέ τή συμπρωτεύουσα, μιά καὶ ἦταν ὁ μόνιμος σκηνογράφος τοῦ Κρατικοῦ Θεάτρου Θεσσαλονίκης.

Τό δεύτερο στάδιο

Πάνω ἀπά δέκα χράνια καλύπτει ἡ δεύτερη φάση τῆς δημιουργίας τοῦ Γιώργου Παραλή καὶ συγκεκριμένα,

Οἱ τέσσερις περίοδοι τῆς καλλιτεχνικῆς προσφορᾶς

Σέ μιά ἔκθεση ἔργων πού πραγματοποίησε τά 1954 κυριαρχοῦσε τό χαλκιδικιώτικο τοπίο. Η ἔκθεση ἐκείνη εἶχε κάνει ἰδιαίτερη ἐντύπωση, καθώς ὁ Παραλῆς ἔδινε ἕναν ὀνειρικό κόσμο, γεμάτο ποίηση, ὁπου ἡ ἀνοιχτωσιά τῶν ἀκτῶν, δέθηκε μέ ἀσπριδερά κούτσουρα, μέ μοναχικά ἀγκάθια, μέ κόκαλα ζώων, πού ἐπαιρναν ὅμως μιά ὅλλη ὑπόσταση στό ἑλληνικό φῶς καὶ στή φαντασία τοῦ Παραλῆ. Ηταν ἕνας κόσμος ὁμορφος, μελαγχαλικός, πού ἔμεινε γιά πάντα στή μνήμη μας καὶ πού χαιρόμαστε ἀκόμη καὶ τώρα νά τό θαυμάζουμε.

Ο Παραλῆς, μιλώντας γιά τό στάδιο αὐτό τῆς δουλειάς του, πού εἶναι ἀπό τά πιό ἐντυπωσιακά του, ἔγραψε: «Η ἐπιδίωξή μου εἶναι νά συμφιλιώσω τό ἀντικείμενο καὶ τό ὑποκείμενο σέ μιά ζωγραφική αὐτάρκεια. Αν αὐτή ἡ συμφιλίωση γίνεται σέ μιά πέτρα, σ' ἕνα κάκαλο, σ' ἕνα ἀποτύπωμα πάνω στήν ἄμμο, ἡ σέ λόφους καὶ ἀκρογιάλια, δέν ὀφείλετσι στήν ἀναζήτηση ἑνός κορμοῦ θυμίζει ζωντανό τῆς θάλασσας πού ἔχει ξεθραοθεῖ στήν ἄμμο τῆς παραλίας.

Τρίτη φάση

Στήν τρίτη δημιουργική περιόδό του ὁ Παραλῆς ἐμπνέεται καὶ πάλι ἀπό τή Χαλκιδική. Η περίοδος αὐτή κρατάει λίγο, ἀπό τό 1966 μέχρι τό 1970. Η διαφορά εἶναι ὁτι στό στάδιο αὐτό ὁ ζωγράφος δέν ἐπιδιώκει τήν ἀλληγορία, ἀλλά ἐπιδίδεται σέ μιά πιστή ἀπεικάνιση στό τοπία, πεπεισμένος γιά τήν ἀναμφίβολη ὁμορφιά τους. Ο Παραλῆς ζωγραφίζει τή Χαλκιδική μέ τήν ἀγάπη τοῦ παιδιοῦ γιά τή μάνα, μέ τή γνῶση τῶν λεπτομερειῶν τῆς ὁμορφιάς του καὶ ὄχι μέ τήν ἱκανότητα τοῦ ξένου ζωνόφουα τους εἶναι «μαγαζιά καὶ θιτρίνες» τῆς Θεσσαλονίκης. Ο ζωγράφος δίνει στοιχεῖα τῆς Θεσσαλονίκης πού ἔζησε μά πού φεύγει: τό παλιό μπακάλικο, τό καπελάδικο τῆς παλιάς μόδας, ἀλλά καὶ μερικά νεότερα στοιχεῖα σάν τά καροτσάκι τοῦ μικροπραματευτή, δημιουργοῦν μιά νοσταλγία, πού σήμερα τή νιώθουμε ἀκόμη μεγαλύτερη, καθώς αὐτή ἡ φτωχομάνα Θεσσαλονίκη, ἡ ἀρχάντισα πού μεταμαρφώθηκε, ζεῖ μέσα ἀπό τό ἔργο τοῦ Παραλῆ σάν πολύτιμη κατόθεση ἀγάπης. Ο ζωγράφος τά ἔδωσε ὅλα αὐτά μέ λεπτομέρεια, μέ μόχθο, φυσικά μέ ταλέντο, τό δικά του ταλέντο.

Γράφει ἁ Παράλῆς γιά τήν περίοδο αὐτή τοῦ δημιουργικοῦ ἔργου του: «Σταθερά νάμια, σαράφικα, τό μπεζεστένι, ὑπαίθρια μανάβικα, οἱ παράγκες τῆς προσφυγιάς, θιτρίνες φορτωμένες λαϊκή γραφικότητα καὶ πληθωρικός νεοπλουτισμός, μυρωδιές καὶ χρώματα ἀνόθευτα, προπάντων ἐκείνο τό ἄρωμα τῆς καμένης ζάχαρης στά ζαχαρτζήδικα τῆς Εγνατίας, ἡ γόζα τῶν νυφικών, τά ἀτλάζια, τό «καλημέρα σας», δαντέλες στό γύρο τῶν κρεβατιών καὶ ἄλλα».

Τώρα πού πέρασαν ἀκόμη περισσότερα χρόνια, ὁ κόσμος αὐτός ντύνεται περισσότερο μέ τή μορφή τῆς μαγείας πού δίνει τό φευγάτο παρελθόν, ὁ κόσμος πού ζήσαμε τήν ὁμορφιά του χωρίς νά τή νιώθουμε τότε καὶ πού σήμερα παίρνει μέσα μας ὅλλες διαστάσεις, δίκαια ἡ ἀδικαιολόγητα. Ο Παραλῆς μάς θοηθάει πρός αὐτό, σάν γνήσιος καλλιτέχνης καὶ ἐκφραστής μιάς πραγματικότητας.

Κρίσεις

Η κριτική στόθηκε πάντα ἐπαινετική γιά τόν Παραλή, ἐκτιμώντας τήν ἐντιμότητα τῆς δουλειάς του καὶ τά θετικά ἀποτελέσματά της. Θυμόμαστε μιά κριτική τῆς Ελένης Βακαλό:

«Ο Παραλῆς ἔχει ὁλοκλήρωση ἐκφραστική καὶ στερεότητα ζωγραφική στήν ἐργασία του. Τά τοπία του, σόν ἰδωμένα ὁπό μακριά, μέ μιά διαύγεια ὅμως σ' ὅλες τους τίς λεπτομέρειες, ὀναδίνουν τό αἴσθημα τοῦ ἀριστικοῦ, κάποιας ἀκινησίας θαρρεῖς, ἔτσι πού ὁ ρεαλισμός τους νά παίρνει προεκτάσεις καὶ νά κινεῖ καὶ ἄλλα κέντρα συγκίνησης μαζί μέ τήν ὅραση».

Κι ὁ καθηγητής Χρήστου ἔγραφε: «Ενα ἔργο στό ὁποίο συνδυάζονται μέ θαυμάσιο τρόπο τά αὐστηρά γεωμετρικά σχήματα μέ τά ψυχρά ὁσπρα καὶ γκρίζα χρώματα καὶ ὁ πλούτος τῶν παραπληρωματικών ἀνεκδοτολογικών θεμάτων μέ τήν πιστότητα τῆς περιγραφῆς. Τό ἀποτέλεσμα εἶναι σοφέστερα ὁκόμη μιά ποιητική μεταμάρφωση τῆς ὀπτικῆς πραγματικότητας, δηλαδή ἡ μεταθολή τοῦ γνωστοῦ καινοῦ θέματος σέ ζωγραφικά, μέ τή μαγεία καὶ τήν ὁμορφιά του».

Επαινετή ἡ κριτική καὶ χρήσιμη - καὶ γιά τό καινό καὶ γιά τόν καλλιτέχνη. Μά πάνω ἀπ' ὅλα μένει τό ἔργο, οἱ ἴδιοι οἱ πίνακες τοῦ Γιώργου Παραλῆ, πού τώρα θά ἔχουμε τήν εὐκαιρία νά ξαναχαρούμε (καὶ νά ξαναθαυμάσουμε) στήν ἀναδρομική ἔκθεση πού ὀργάνωσε τό «Βαφοπούλειο».

Τά νέα θιβλία

Π.Δ. Πανταζῆ: «Μίλτος Κουντουράς»

Γιά τό «δάσκαλο τῆς Ρωμιοσύνης», ὁπως χαρακτηρίζεται ὁ Κουντουράς, ἔχουν γραφεί ἀρκετά, ὡστόσο ἡ σημαντική προσωπικότητα τῆς ἐκπαιδευτικοῦ ἐκείνου, πού ἄφησε τήν σφραγίδα του στό «διδασκαλεῖον θηλέων Θεσσαλονίκης», στά χρόνια 1927 - 33, ἀξίζει ὅλο καὶ περισσότερη προθολή. Καὶ τοῦτο γιατί μισόν αἰώνα πρίν ἀπό σήμερα εἶχε ἐφαρμόσει παιδαγωγικά συστήματα καὶ εἶχε ἐπιτύχει ἀποτελέσματα πού πρέπει νά τά ζηλεύουμε καὶ σήμερα - ἰδιαίτερα στή σημερινή θολούρα. Ο συγγραφέας τοῦ βιθλίου παρουσιάζει τήν προσωπικότητα καὶ τό θία τοῦ Κουντουρά, πού εἶχε γεννηθεί στή Μυτιλήνη, στή Γέρα, ἀλλά δημιούργησε στή Θεσσαλονίκη. Η δικτατορία τοῦ Μεταξᾶ καὶ ὁ θάνατος, ἀνέκοψαν πρόωρα μιά ἀπό τίς πιό ὁμορφες καὶ σημαντικές μορφές τῆς ἑλληνικῆς ἐκπαίδευσης. Από τά ὅσα ἀφηγεῖται ὁ κ. Πανταζῆς, προκύπτει, βέβαια, ὁτι καὶ πρίν τήν μεταξική περίοδο ὁ Κουντουράς εἶχε σχεδόν ἀχρηστευτεί. Αξίζει νά διαθάσει κανείς αὐτό τό θιθλίο γιά νά διαπιστώσει ἀπό τή μιά μεριά σέ ποιές καρυφώσεις ἔφτασε ἡ παιδεία μας (ἀνάλογο ἦταν καὶ τό ἔργο τοῦ Δελμούζου, τοῦ Παπανούτσου κ.ἀ.) καὶ ἀπό τήν ἄλλη μεριά πόσο πολεμήθηκε κάθε προσπάθεια γιά μιά καλύτερη καὶ φωτεινότερη παιδεία, ἀκόμα καὶ στά χρόνια τοῦ Βενιζέλου. (Εκδόσεις Φιλλιπότη».

Ελιο Βιτορίνι: «Οἱ ἀνθρωποι καὶ οἱ ἄλλοι»

Τό μυθιστόρημα αὐτό ἀποτελεῖ ἕνα ἀπό τά πιό ὁμορφα καὶ σημαντικά θιθλία τοῦ Βιτορίνι, ἑνός ἀγνωστου σχεδόν συγγραφέα στήν Ελλάδα πού πέθανε τό 1966 ἀφοῦ ἄφησε ἀξιοπρόσεκτο ἔργο. Η ἱστορία διαδραματίζεται στό Μιλάνο, τόν χειμώνα τοῦ 1944 - 45. Στά σύντομα ἐπεισόδια τοῦ ἔργου πρωταγωνιστοῦν οἱ ζωντανοί καὶ οἱ νεκροί παρτιζάνοι, οἱ Γερμανοί καὶ οἱ φασίστες. Καὶ σάν γλυκό μοτίθο, παρεμβάλλεται ἡ ἐρωτική ἱστορία τοῦ θασικοῦ ἥρωα, τοῦ Νι-2 καὶ τῆς Μπέρτας. Μέ ἕνα ὕφος πραγματικά μαγευτικό, ὁ Βιτορίνι κατορθώνει νά μεταμορφώσει τήν πραγματικότητα σέ μύθο καὶ τό ἐπεισοδιακό σέ ἐπικό. Η μετάφραση εἶναι τοῦ Γιάννη Λαμπιδόνη. (Εκδόσεις «Αστέρτη»).

Τζάκ Λόντον: «Γραφείο δολοφονιών ΕΠΕ»

Ενα ἀκόμα συναρπαστικό θιθλίο τοῦ συγγραφέα τοῦ «Μάρτιν Ηντεν» καὶ τῆς «Σιδερένιας

Θυμάστε τούς Εβοκς; Ηταν έκείνη ή περίεργη φυλή, τό μικρόσωμα πλάσματα πού ζούσαν στό δάσος Σελήνη τού Εντορ στό φίλμ «Η έπιστροφή τού Τζεντάι». Τώρα ξανόρχονται στήν όθόνη μέ μιά ταινία όλότελα δική τους, πού τιτλοφορείται «Τό καραβάνι τού θάρρους». Καί στό φίλμ αύτό κάνουν τέρατα καί σημεία. Βασιομένη σέ σενόριο τού Τζώρτζ Λούκας, ή ταινία έχει άπίθανα είδικά έφφέ. Οσον όφορά στήν ύπόθεση, αύτή τή φορά οί Εβοκς δέν βοηθούν τήν πριγκίπισσα Λέιο, τό Χάν Σόλο καί τό Λιούκ Χάιγουώκερ, άλλά μέ τή θέλησή ταυς βοηθούν δύο νεαρά παιδιά νά βρούν τούς χαμένους γονείς τους καί νά τούς ωώσουν άπό τούς κινδύνους πού διατρέχουν. Νό σημειωθεί άτι όρχικά ή ταινία γυρίστηκε γιά τήν άμερικανική τηλεόροση, άλλά κατόπιν έγινε καί φίλμ γιά τούς κινηματογράφους. Οί δημιουργοί της τήν χαρακτηρίζουν «ίστορία θάρρους, φιλίας καί μαγείας».

Ο βασιλιάς Αρθούρος στό διάστημα

Υπόρχει άκόμη μιά ταινία έπιστημονικής φαντασίας, όπου βασικό στοιχείο είναι τό ήλεκτρονικά παιχνίδια καί οί φανατικοί φίλοι τους, οί παίκτες. Τό φίλμ αύτό είναι πιό άνθρώπινο άπό τόν «Πόλεμο τών άστρων» καί πιό συναρπαστικό άπό τό «Στάρ Τρέκ». Η ίστορία του όρχίζει όχι στά διάστημα, άλλά σέ κόποια άμερικανική έπαρχιακή πόλη όπου ζεί ένα νεαρό άγόρι μέ μανία στό κομπιουτεράκια. Κάποια μέρα καλείται, λόγω ικανότητας, σέ ένα άλλο πλανήτη (άπό ού όρχίζει τό παιχνίδι τής φαντασίας) καί στρατολογείται σέ μιά στρατιό έκπροσώπων διάφορων φιλειρηνικών πλανητών έναντίον μιάς άρμόδας πού προσεγγίζει έχθρικά. Η μόχη θά δοθεί μέ ίκανούς παίκτες κομπιούτερ. Ο παραγωγός τής ταινίας Εντουαρντ Ντενώλ χαρακτήρισε τό φίλμ σόν «ένα ήλεκτρονικό, έπιστημονικής φαντασίας παραμύθι, όπου έπαναλαμβάνεται ή ίστορία τού βασιλιά Αρθούρου καί τών ίππατών τής στρογγυλής τραπέζης, άλλά στό διάστημα». Σκηνοθέτης τού φίλμ είναι ό Νίκ Κάστλ καί παίζουν δύα νεαρό παιδιά, ό Λάνς Γκέστ καί ή Κάθρην Μαίρη Στιούαρτ, άλλά καί οί Ρόμπερτ Πρέστον καί Ντάν Ο' Χέρτιλυ. Περιττό νό πεί κανείς ότι καί στό φίλμ αύτό τό είδικά έφφέ είναι έντυπωσιακά. Τίτλος τής ταινίας «Ο τελευταίος μαχητής τών άστρων».

Ο Μαξιμίλιαν Σέλλ γίνεται αύτοκράτορας

Τώρα ή ζωή τού αύτοκράτορα Πέτρου τής Ρωσίας, τού ήγέτη μέ τήν ίσχυρή προσωπικότητα, πού δημιούργησε τή Ρωσία (καί τήν Πετρούπολη) γίνεται φίλμ –όχι θέβαια γιά πρώτη φορό, άφού σί Σοθιετικοί είχαν γυρίσει μιά άνάλογη ταινία πρίν 40 χρόνια περίπου. Τή φορό αύτή ή παραγωγή είναι όμερικανική, τό φίλμ προαρίζεται κυρίως γιά τήν τηλεόραση καί πρωταγωνιστής θό είναι ό Μαξιμίλιαν Σέλλ. Σκηνοθέτης τής ταινίας είναι ό Λάρρυ Σίλλερ. Τό φίλμ γυρίζεται στή Βιέννη καί στή Ρωσία. Εκτός άπό τό Σέλλ, παίζουν διάσημοι ήθοποιοί καί συγκεκριμένα: ό Λώρενς Ολιβιέ ύποδύεται τό βασιλιά τής Αγγλίας, ό Τρέθαρ Χόουαρντ ένσαρκώνει τό Νεύτωνα καί ή Βανέσσα Ρεντγκρέηβ τήν άδελφή τού τσόρου. Αρκεί νό σημειωθεί ότι σέ μικρούς ρόλους παίζουν όστέρια σάν τήν Τζόαν Κόλλινς καί τή Λίλι Πάλμερ. Γιά νό πετύχει ό Σέλλ νά είναι ένας πειστικός Μεγάλος Πέτρος, μιά προσωπικότητα ιδιαίτερα δυναμική, έχει διαθόσει όγκους βιθλίων καί φυσικά, όφησε μουστάκι. Καί μιά λεπτομέρεια ό Μαξιμίλιαν Σέλλ πιστεύει ότι άπό τό φίλμ αύτό θά κερδίσει άρκετό χρήματα γιά νά άγοράσει καί άλλους πίνακες, μιά καί τό μεγάλο πόθος, του είναι τά ζωγραφικά έργα. Τό γύρισμα τού «Μεγάλου Πέτρου» προχωρεί κανονικό καί έλπίζεται νά τελειώσει τόν άλλο μήνα. Καί τότε, λέει ό Σέλλ, θά άποφασίσει όν θό δεχτεί μιό πρόταση νά σκηνοθετήσει τόν «Ντόν Τζιοβάνι» τού Μότσαρτ στήν όπερα τού Μονάχου, όπως τού έχουν πρότείνει.

Γιοί καί κόρες στήν (έβδομη) τέχνη

Δέν είναι ή πρώτη φορά πού παιδιά όστέρων παίζουν στόν κινηματογράφο καί μάλιστα κοντά στούς γονείς τους. Πάντως σημειώνεται ότι τώρα τελευταία ύπήρξαν πολλό τέτοια παραδείγματα. Αναφέρουμε τά κυριότερα. Στό «Τεντωμένο σχοινί» δίπλα στόν Κλίντ Ηστγαυντ είδαμε τήν κόρη του Αλισον, στό ρόλο τής μεγάλης θυγατέρας τού άστυνομικού. Εξάλλου, ό Ρόμπερτ Φόρεστ στό φίλμ «Χόλιγουντ Χάρρυ» έχει δίπλα του την κόρη του Κέητ. Μιά όλλη Κέητ είναι ή κόρη τού Ρίτσαρντ Μπόρτον πού παίζει στό φίλμ «Νησί Ελλις», τό κύκνειο άσμα τού μεγάλου ήθοποιού. Καί ή Ιταλίδα Στεφανία Σαντρέλι κατόρθωσε νά θρεί έναν καλό ρόλο γιό τή 19χρονη κόρη της Αμόντα στό φίλμ «Τό ψέμα», δίπλα στόν Τζέρεμυ Αίρονς. Αλλά κι ένος γιός κάνει τό κινηματογραφικό του ντεμπούτο μαζί μέ τόν ποτέρα του. Συγκεκριμένα ό Μόρτιν Σήν καί ό γιός του Εμίλιο Εστέθεζ (αύτό είναι τό οίκογενειακό όνομο ταύ Σήν) παίζουν μαζί στό φίλμ «Η στιγμή τής άλήθειας» πού γυρίζεται στήν Ισπανία.

Τό ξένο ποίημα

Ντόροθυ Πάρκερ

Θά ξαναγυρίσω

Χωρίς μακόθριες παυσιλίες θά ξαναγυρίσω
δίχως φανφάρες άγριεμένου όνέμου θάρθω πάλι πίσω
τρέμοντας όπό τήν αίωνιότητα, ώ τήν ψυχρή
ήρεμη, μιό συγκεχυμένη μιά σκιά μικρή.

Ούτε άπό τόφο νυχτερινή έπιδρομή θά κάνω
μά πράα έκεί πού όγάπησα θαρθώ στόν κόσμο πάνω
σέ μιά άπριλιότικη άφατη μουσική δειλινή
καί θά τρομάξω ίσως έγώ κι άχι έσύ.

Απ' τά γλυκά όνείρατο τού πεθαμένου πώς.
οέ οέ πού πιό μέ πλήγωσες πίσω θό ξαναρθώ;
Καί στό κεφάλι σου τό χέρι μου μπορεί νά μήν αίστονθείς
πνεύμα όπειρο νεότατο θάμαι τόσο πολύ.
Κι ίσως δέ νιώσεις ώ άκριβέ ούτε πού είμαι κοντά σου
κι είναι άπ' σύτό νά συντριβεί ή όπόκοσμη καρδιό μου.

(Μετ. Στέφανος Κατσαμπής)

Μιλάει ό ζωγράφος καί καθηγητής Νίκος Σαχίνης

Πόσο συμβάλλει ή τηλεόραση στήν πολιτιστική άνάπτυξη;

Τρόποι γιά νά βελτιωθεί ή ποιότητα τών έκπομπών

Ολοκληρώνουμε σήμερα τήν έρευνα γιά τήν τηλεόραση καί τήν συμβολή της στήν πολιτιστική άνάπτυξη τού τόπου, δημοσιεύοντας τήν άπάντηση τού ζωγράφου Νίκου Σαχίνη, καθηγητή στήν πολυτεχνική σχολή καί προέδρου τού συλλόγου τών καλλιτεχνών είκαστικών τεχνών στήν Βόρεια Ελλάδα.

Στίς δύο προηγούμενες Τετόρτες άπάντησαν οί ήθοποιοί Γιώργος Κωνσταντίνου καί Δημήτρης Βόγιας, οί μουσικοί Δόμνα Εύνουχίδου καί Γιόννης Μάντακας, ό ποιητής Γιώργος Στογιαννίδης καί ό ζωγράφος Στέλιος Μαυρομότης. Τό έρώτημα πού θέσαμε ήταν ένα–διττό:

–Ποιά είναι ή συμβολή τής έλληνικής τηλεόρασης στήν πολιτιστική άνάπτυξη τού τόπου καί τί θά μπορούσε νά γίνει γιά νά βελτιωθεί ή ύπάρχουσα κατόσταση;

Η συνομιλία μας μέ τόν Νίκα Σαχίνη έξελίχθηκε ώς έξής:

–Εχει γίνει όμολογουμένως μιά προσπάθεια ή τηλεόραση νά μετέχει περισσότερο στήν προβολή τών πνευματικών έπιτεύξεων μέ είδικές έκπομπές πού άφορούν τά πολιτιστικά γεγονότα γενικότερα τόσο στήν Αθήνα όσο καί στήν έπαρχία. Βέβαια, σέ σύγκριση ποσοτική μέ τό γενικό πρόγραμμα, θά έλεγε κανείς ότι είναι μικρή ή ποσότητα τών έκπομπών ούτών. Ειδικότερα γιό μένα, πού μέ άφορά ό είκαστικός τομέας, θά μπορούσα νά πώ ότι παρακολουθούμε ορισμένες έκπομπές καί μάλιστα, είδικότερα, άπό τήν Αθήνα, τίς έκπομπές τής Μαρίας Καραβία πού έπισκέπεται συνήθως μερικά στούντιο καλλιτεχνών ή γκαλερί καί προβάλλει τό έργο τών ζωγράφων μέ έρωτήσεις πού ύποθάλλει ή ίδια καί μέ τίς άπαντήσεις πού δίνουν οί καλλιτέχνες καί συγχρόνως μέ τήν προβολή έργων των ζωγρόφων ή γλυπτών. Η χρονική διάρκεια τής έκπομπής είναι όρισμένη καί είναι πολύ μικρή. Υπάρχουν έπίσης όρισμένες έκπομπές στό «Περισκόπιο» πού είναι άρκετά ένδιαφέρουσες. Ολα αύτά καταλαθαίνεις ότι είναι πολύ μικρής διάρκειας σέ σύγκριση μέ έκπομπές πού όφορούν τόν άθλητισμό γενικότερα, τά διάφορα σήριαλς, πού άποσσούν τό μεγαλύτερο χρονικό διάστημα στήν τηλεόραση. Βεθοίως θά μού,πεί κανείς ότι ή τηλεόραση είναι γιά όλον τόν κόσμο, είναι ένα μέσο ένημέρωσης καί συγχρόνως ένα ψυχαγωγικό μέσα, όμως πιστεύω ότι στήν έποχή μας ίδιαίτερα σέ μιά προσπόθεια πού γίνεται τώρα, όπωσδήποτε, όπως έχει τονισθεί άπό τά κυθερνητικά προγράμματα, νά κοινωσιηθεί στόν κόσμο, νά γίνει δηλαδή τό κοινό κοινωνός τών καλλιτεχνικών έπιτευγμάτων, οί έκπομπές γιά τήν τέχνη είναι πόρα πολύ λίγες, γιά νά μήν πώ έλάχιστες. Υπόρχουν έκπομπές εύρωπαϊκές, δηλαδή περιηγήσεις στά μουσεία, πότε στό Λούθρο πότε στό Πράντο, όπου πραγματικό γίνεται μιά ένημέρωση, παλλές όμως όπ' αύτές περιέχονται στήν έκπαιδευτική τηλεόραση καί είναι ίσως ώρες πού δέν τίς πορακολουθεί τό μεγάλο κοινό. Πιστεύω άκρόδαντα ότι θά έπρεπε νά πολλαπλασιασθούν καί σέ είδος καί σέ χρόνο οί έκπομπές αύτές.

–Καί ό καθηγητής Νίκος Σαχίνης συνέχισε τήν άπάντησή του ώς έξής:

–Στή μουσική ύπήρχε καί ύπάρχει άκόμη μιά μεγαλύτερη πράθλεψη.

Ο ζωγράφος Νίκος Σαχίνης στό έργαστήριό του, στην όμορφη πόλη Θεσσαλονίκη

Βλέπουμε καί άκούμε συμφωνίες, κοντσέρτα, μπαλέτο –θά πρέπει νά έξόρω τήν συμβολή τού Κωστόλα σ' αύτό τό πράγμα, τόν. συμπαθώ καί έκτιμώ τήν δουλειά του, γενικά γιά τό θέατρο, γιά τήν μουσική καί γιά τό μπαλέτο, είναι άνθρωπος πού ξέρει πολλά καί έπορκεί άπόλυτα στίς έκπομπές πού καλύπτει. Δέν συμβαίνει τό ίδιο καί γιά τό είκαστικά. Γιά τήν Θεσσαλονίκη μόλις άρχίσοε, σού είναι γνωστό, ό σταθμός τής ΕΡΤ-1 έδώ. Από τά δρώμενα στή Θεσσαλονίκη έλάχιστα έχουν προθληθεί. Μία έκπομπή έγινε γιό τό έργο τό δικό μου μέ τήν Ελένη Λαζαρίδου καί οκηνοθέτιδα τήν Μίκα Ζαχαροπούλου. Αύτή κράτησε όλο-όλο γύρω στά πέντε λεπτά, όταν προαπαίτησε μιά έργασία μέσα στό σπίτι μου άπό τίς δύο τό μεσημέρι ώς τίς δέκα τό θράδυ, παρ' όλα πού ήταν έξυπνα σκηνοθετημένη, πυκνή καί οπτικά καί άκουστικά. Υπάρχουν γεγονότα στή Θεσσαλονίκη τό άποία τό παραθλέπει ή τηλεόραση. Δέν κάλυψε παρά πολύ τό συνέδριο, τό συμπόσιο, πού είχε κάνει τό Τεχνικό Ιδρυμα καί πού ήταν ένα γεγονός πού όφορούσε θεωρητικά προθλήματα, τό γενικότερο πρόθλημα ήταν έπιστήμη καί τέχνη, μάλλον πώς είναι δυνατόν ή κριτική νά περάσει μέσα όπό κανάλια έπιστημοσύνης γιό νό πόρει ένα άντικειμενικότερο χαρακτήρα. Υπάρχουν κι όλλα πράγματα τά όποία έπίσης πρέπει νά καλυφθούν, ή Θεσσαλονίκη είναι πιό μιά πόλη πού έχει γύρω στούς 60.000 φοιτητές. Κανείς δέν ήρθε ποτέ νά δεί τί γίνεται στό πολυτεχνείο άπό είκαστικής πλευράς. Κανείς δέν ήρθε νά δεί τώρα πώς κινείται ή σχολή καλών τεχνών, ή όποία με χίλιες άντιξοότητες, κατάφερε καί δουλεύει καί προχωρεί· ήδη είμοστε στό δεύτερο έξάμηνο. Ακούς μονόχα «τί γίνεται έκεί; πώς πόει, γίνεται τίποτα;». Κανείς δέν είχε τήν περίεργεια νά άνεθεί νά δεί αύτά πού λέγονται –ή πού δέν λέγοντοι– πώς είνοι τώ όντι ύλοποιημένα. Εδωσα πολλές συνεντεύξεις σέ διοφόρους δημοσιογράφους κι αύτές πήραν στίς έφημερίδες ένα μικρό μέρος, τότε πού ήταν τό πράθλημα στήν δξύτητά του. Αλλά έκείνο πού έχει σημασία είναι τί ύλοποιήθηκε στό μεταξύ, κι αύτό ή τηλεόραση θά μπορούσε νά τό δείξει άπόλυτα.

Είναι πολύ γνωστό ότι οάν μέσο έπικοινωνίας ή τηλεόραση καλύπτει τόοο τόν όπτικό όσο καί τόν άκουστικό τομέα καί, έπόμενα, έχει ένο άποτέλεσμα στήν άκροαματικότητά της, έπέμβαση στό κοινό, καταγραφής τών προθαλλομένων ή τών άκουομένων όπό τήν συσκευή στό κοινά γύρω στά 75% (γκάλοπ αύτό). Λοιπόν, χρειάζεται αύτά τό πράγμα νά δυναμώσει, νά όργανωθεί καί νά δοθούν όπωσδήποτε χρήματα, γιατί θέβαια κοστίζει. Αλλά πρόκειται γιά κότι τό όποίο είναι όχι όπαραίτητο, όναγκαία θά έλεγα, γιά τήν σωστή ένημέρωση τού κόσμου, τί κάνουμε ή τί δέν κάνουμε.

Η άκροαματικότητα

Η συζήτηση δέν σταμάτησε έδώ, άλλά έξελίχθηκε μέ τό έρώτημα:

–Λέγεται συνήθως ότι αύτά τά θέματα –τά καλλιτεχνικά– δέν έχουν άκροαματικότητα, ένώ θέθαια τό ποδόσφαιρο έχει μεγάλη άκροαματικότητα, συνεπώς τού δίνουμε μεγαλύτερο χρόνο. Τί λέτε γι' αύτό;

–Πολύ σωστά. Θά ήταν κουταμόρα μου νά ίσχυριοθώ ότι πολλοί θό ένδιαφερθούν όν ζωγράφισε ό τάδε ζωγράφος αύτό ή τό άλλο, άν προχώρησε ή άνανεώθηκε. Καί προφανώς τό ποδόσφαιρο, άν τό δούμε διεθνώς, είναι μιά λύσσα, θό έλεγα, καί όπασχολεί ένα 80%. Αλλά δέν μπορώ νά άρνηθώ ότι ένδιαφέρει. Τώρα έόν πραγματικά, όμως, ένδιαφέρει, όπως τό τσιγάρο ή τό ποτό, καί τού δίνουμε έμείς όκόμη μεγαλύτερη ώθηση, γιατί θγαίνει χρήμα άπό αύτή τή δουλειό, δέν ξέρω άν είναι τό σωστό. Δέν ξέρω κατό πόσο μπορούμε νά δώσουμε τέτοια μερίδα στήν τηλεοπτική έκπομπή.

–Δηλαδή, είναι θέμα άνολογίας;

–Ναί, είναι θέμα άναλογίας, πολύ σωστά τό λές.

–Καί, έπιπλέον, τό νά δεχθούμε έκπομπές πολιτιστικές είτε είναι γιό τίς είκαστικές τέχνες ή γιό τά άλλα πολιτιστικά, πρέπει νά μετριέται μέ τήν άκροαματικότητα αύτά ή πρέπει νά έχουμε ένα άλλο μέτρο;

–Είσαι σπουδαγμένος κι έού όπως κι έγώ καί ξέρουμε ότι ύπάρχουν πράγματα πού πρέπει νά τά κάνουμε, νά τά πάρουμε οάν διδαχή. Δέν μπορούμε νά λέμε τό κοινό έκοψε τίς γέφυρές του μέ τούς καλλιτέχνες γιοτί έγιναν έρμητικοί οί ζωγράφοι ή γιατί έγιναν όπρσσδιόριστοι, γιατί δέν ύπάρχει έπαφή όν δέν καλλιεργήσουμε έμείς τό κοινό, όν δέν τό βοηθήσουμε, δέν μπορούμε ούτε έμείς νά έχουμε παράπονα, ούτε τά κοινό όμως νά μάς άγνοεί. Κάποιος πρέπει νά δημιουργήσει αύτές τίς γέφυρες καί ένα μεγάλο μέρος τού ρόλου αύτού μπορεί νά ποίξει ή τηλεόραση, όπως στά σχολεία ή παιδαγωγική άς πούμε. Αλλά ή τηλεόραση άσκεί γενικότερα ποιδαγωγικό ρόλο άπό ήλικίας τριών χρόνων, παύ άρχίζει τό παιδί νά καταλαθαίνει, μέχρι τά θαθιά γηρατιά.

Γράφει ό Ποράλης γιά τήν περίοδο αύτή τού δημιουργικού έργου του: «Σταθερός χώρος καί χράνος άναφοράς τής νέας δουλειάς μου ή Θεσσαλονίκη γύρω στά 1925–1930. Ενα κράμα άπό στοιχεία ρωμιοσύνης, έγχώριας καί προσφυγικής. Καλντερίμια πανω στην άμμο, ή σέ λόφους καί άκρογιάλια, δέν όφείλεται στήν άναζήτηση ένός αίσθητού ύποκατάστατου, άλλά στήν άνίχνευση μιάς συνέπειας άνάμεσα στό προσωπικό μου όραμα καί στην πραγματικότητα».

Ενα άπόσπασμα συνέντευξης στό βιθλίο τού συγγραφέα τού «Μάρτιν Ηντεν» καί τής «Σιδερένιας φτέρνας». Τί ενιαι τό γραφείο δολοφόνων; Είναι μιά έταιρία πού σκοτώνει διάφορα άτομα γιά τό χρήμα. Οί φόνοι έχουν καί κοινωνικά αίτια. Αποφασισμένος νά σκοτώσει μονάχα έχθρούς τής κοινωνίας, ό άρχηγός τού γραφείου Ιθάν Ντραγκομίλοφ, άποφασίζει αύτός άν ό φόνος είναι «δικαιωμένος» ή όχι. Μιά μέρα δέχεται νά έκτελέσει ένα «συμθόλαιο» χωρίς νά ξέρει τό όνομα τού θύματος, άλλά τό ότομο πού πρόκειται νά πεθάνει είναι αύτός ό Ιδιος. Τό ένδιαφέρον βιθλίο τού Λόντον έχει μεταφράσει ή Νίκη Τσόγκα, ένώ ή κατατοπιστική είσαγωγή είναι τού Φράνσις Λάκαθις. (Εκδόσεις «Πλέθρον»).

Αύξέλ Εζακίν: «Πρέπει νά γεράσω έδώ»

Η συγγραφέας τού βιθλίου αύτού είναι Τουρκάλα, πού γεννήθηκε τό 1942 στή Μικρασία, έγινε καθηγήτρια, μέ σπουδές στό έξωτερικό καί τά τελευταία χρόνια ζεί στή Δυτική Γερμανία. Ολα αύτά έχουν σημασία στό βιθλία της, πού μετέφρασε ή Ρίκι Βάν Μπουσχότεν. Συγκεκριμένα, σέ όλα τά διηγήματα τού «Πρέπει νό γεράσω έδώ», τόν κύριο ρόλο τόν παίζουν οί γυναίκες. Σέ δύο μάλιστα άπό αύτά, θασικά προσωπα είναι Ελληνίδες. Οί γυναίκες τών διηγημότων της Εζακίν άναζητούν τήν ταυτότητά τους μέσα σέ ένα πλήθος άπό συγκρούσεις: ούγκρουση πολιτισμών, σύγκρουση άνδρών - γυναικών, σύγκρουση πόλης - χωριού, συγκρουση ταξική. Αξιοπρόσεχτα στοιχείο στό βιθλίο αύτό είναι ή διεθνιστική διόσταση τών διηγημότων. Παρά τό άσφυκτικό γκέτο μέσα στό όπαίο ζούν οί Τούρκοι στό Βερολίνο, πράγμα πού τούς όδηγεί νά κλειστούν σέ στενό έθνικιομό καί συντηρητισμό, στά διηγήματα θλέπει κανείς μιό σχέση άλληλέγγυης μέ τούς «ξανθούς όνθρώπους», ίδίως μέ τούς άπόκληρους τής εύπορης κοινωνίας, μέ τούς φτωχούς, τούς άνόπηρους, τούς περιθωριακούς. Ετσι τό βιθλίο τής Εζοκίν έχει πολλά νά προσφέρει στόν όναγνώστη. (Εκδόσεις «Θεωρία»).

Αστέριου Κ. Δεβρελή, «Πηδάλιον»

Ο τίτλος δέν άποκαλύπτει καί πολλό πράγματα, άν δέν συμπληρωθεί καί άπό τόν ύπότιτλο πού διευκρινίζει: «Μέθοδος θυζαντινής μουσικής». Τό χρήσιμο βιθλίο τού κ. Δεβρελή χωρίζεται σέ δύο μέρη· τό πρώτο περιλαμθάνει τήν προθεωρία, δηλαδή θεμελιώδεις έννοιες γένεσης καί άνάπτυξης τής όρχαίας έλληνικής μουσικής, τήν καταγωγή, δηλαδή τίς ρίζες καί τήν προέλευση τής θυζαντινής μουσικής καί τήν εξέλιξή της στά πλαίσια τής όρθόδοξης πνευματικότητας καί λατρείας, ένώ τό δεύτερο μέρος άναφέρεται συστηματικά στήν κύρια θεωρία τής έκκλησιαστικής θυζαντινής μουσικής γιά συστηματική, έπιστημονική διδασκαλία, σπουδή καί μάθηση όσων ένδιαφέρονται. Ο συγγραφέας μέ κατανοητό τρόπο άναπτύσσει τά θέματά του καί παράλληλα δίδει διαγράμματα καί παραδείγματα πού θοηθούν τό σπουδαστή τής μουσικής ούτής. Εκείνο πού πρέπει νά τονιστεί είναι ότι μέ τό Πηδάλιο» ό κ. Δεβρελής θοηθάει στή διαφύλαξη καί προβολή τής θυζαντινής παράδοσης, μιός πολύτιμης κληρονομιάς τού έλληνισμού.